

Iłża. Chrystus Bolesny u dołu napis „Patrz com dla ciebie dał uczynić...” (zakrystia kościoła).

Łowicz. Chrystus Pocieszyciel (kościół Misjonarski).
św. Jan Nepomucen (tamże).

Pow. Koło. Św. Franciszek z Asyżu (klasztor bernardynów — Koło), Chrystus Ukrzyżowany (stary kościół w Kłodawie).

Pow. Opoczno. Chrystus Ukrzyżowany (kapliczka przydrożna we wsi Różanna), Adam i Ewa (d. chata Mikołaja Rozeja we wsi Gorzałków), św. Antoni Padewski (refektarz klasztoru w Wielkiej Woli), Chrystus Nauuczający (tamże — refektarz).

Pow. Staszów. Św. Michał (obraz z chorągwi, kościół w Szydłowie)

Pow. Przysucha. Św. Anna (obraz z chorągwi, kaplica

cmentarna w Klwowie) Chrystus z Marią Magdaleną (obraz z chorągwi; kościół w Bielinach).

Pow. Końskie. Łazarz i niemiłosierny bogacz (wieś Czarna).

Pow. Słupca. Św. Jerzy (st. kościół, wieś Ostrowite), św. Marcin (tamże), św. Piotr (drewniany kościół w Słupcy), św. Krzysztof (probostwo we wsi Młodojowo), św. Jan Ewangelista (obraz z chorągwi, kościół w Koszutach).

Pow. Piotrków Tryb. Św. Katarzyna (kościół cmentarny w Witowie) Św. Maria Magdalena (tamże),

Pow. Mińsk Mazowiecki. Św. Rozalia (feretron w Siennicy), św. Barbara (tamże).

Pow. Puławy. Chrystus „Żywiciel” (kościół w Janowcu).

Z Ż Y C I A . . .

Opowieść pewnego regionalisty:

— Było to parę lat temu, T. (rzeźbiarz ludowy) mieszkał wtedy w sąsiedniej wsi. Chodził zawsze porządnie ubrany, zapuścił brodę, żona, dzieci zadbane. Wpadłem do niego któregoś razu w lipcu, pełnia sezonu turystycznego. Widzę z przerażeniem, że T. ubrany jest w jakiś straszliwe gacie przewiązane postronkiem, a głowę ma ogoloną do gołej skóry. Chodzi na bosaka, dzieci też latają brudne, na bosaka, ubrane w stare szmaty. Gdy wszedłem, T. tłumaczył jakiemuś panu, jak powstaje rzeźba. Kiedy zobaczył mnie, zmieszal się trochę.

Odciągnąłem go na bok.

— Panie T., rany boskie, co się z panem dzieje? — zawołałem przerażony.

— Cicho — szepnął T — niech pan przyjdzie później, niech mi pan teraz nie psuje interesu.

Nigdy nie mogłem zrozumieć, dlaczego T. zgolił sobie głowę na zero, by zadokumentować swą ludowość. Gdzie on się dowiedział, że ogolony łeb symbolizuje chłopca? Chciałem go potem o to zapytać, ale jakoś nie było okazji.

*

— Niechże już wreszcie przestaną do mnie przychodzić ci panowie z gazet i ci znawcy, ja nie mam na nich czasu! — skarży się na zebraniu Stowarzyszenia Twórców Ludowych pewien garncarz, którego jedynym źródłem dochodów jest sprzedaż swych wyrobów.

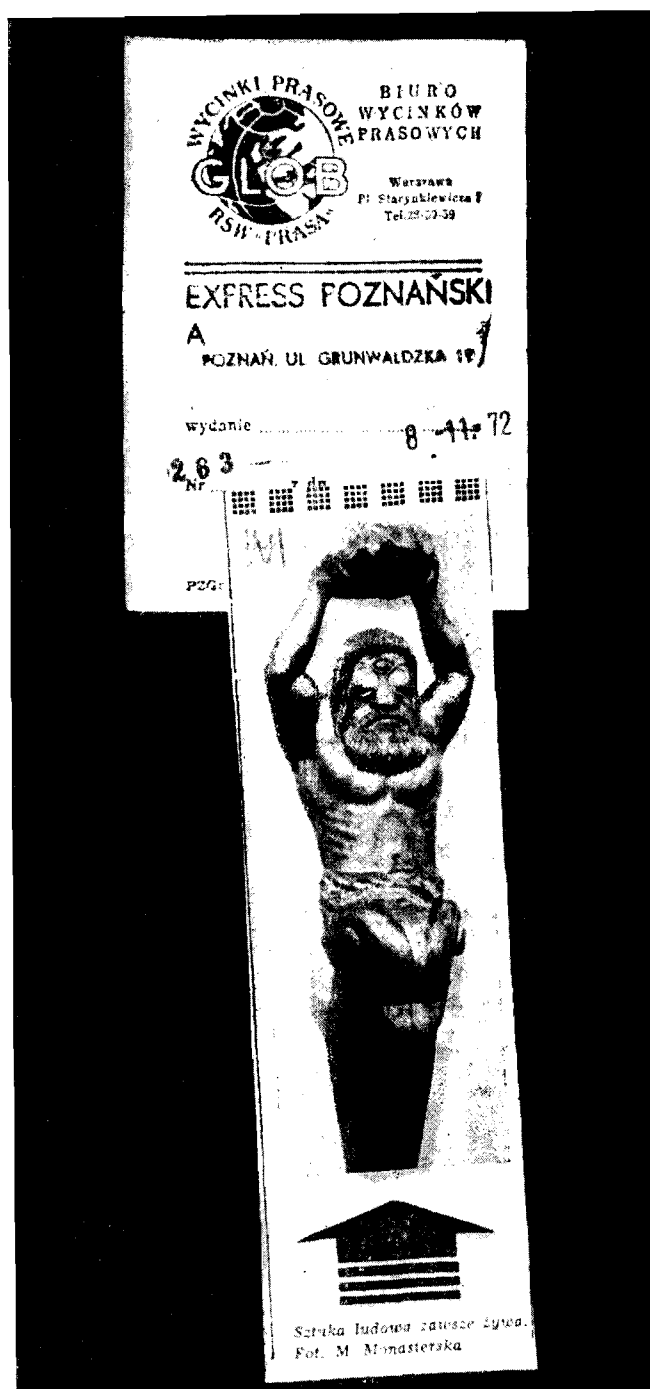
*

— Zamówiła u mnie Cepelia 60 Chrystusików, robiłem i robiłem jaże mnie mglilo, taka nuda mnie mglila, a potem się przez pół dnia nie mogłem opamiętać od radości, że mam z głowy to Chrystusiki — opowiada o swej współpracy z Cepelią rzeźbiarz wiejski.

*

— Którą ze swoich rzeźb pan najbardziej lubi? — pytam twórcę ludowego.

— Chrystusiki najwięcej idą, a mnie się Chrystusiki też bardzo podoba — odpowiada.

Tomasz Ligas, rzeźbiarz z Krościenka nad Dunajcem, od około dwóch lat czeka na decyzję przyjęcia go w poczet Stowarzyszenia Twórców Ludowych. Główna przeszkoda: Ligas pracuje jako księgowy, jest więc nieludowym inteligentem.

*

Twórca ludowy, posiadający warsztat (np. garncarz, kowal) bardzo niechętnie przyjmuje uczniów do nauki fachu, ponieważ za uczniów i czeladników płaci się wysoki podatek. Ten stan prawny jest jedną z poważniejszych przyczyn, dla których tradycyjne rzemiosło ludowe ginie. Trudno się więc dziwić, że starzy mistrzowie są z tego powodu rozgoryczeni.

*

Cesarza Franciszka Józefa znałem osobiście — oświadcza z dumą stary góral z Kościeliska. Widziałem go w Wiedniu na katafalku.

„Dookoła Świata”, „Polityka” i inne czasopisma wydrukowały ogłoszenie, które jakoby wisiało na podhalńskiej stacji kolejowej. Ogłoszenie podawało, iż jest „surowo zbronięte rzucanie od patków od jedzenia, skrupow zjaj, pomarajcow itd.” Warto przypomnieć, że ogłoszenie to jest wydrukowane w książce Jana Stanisława Bystronia „Komizm”, wydanie przedwojenne. Albo więc redaktorzy czasopism czytają ostatnio Bystronia, albo naczelnik stacyjki przepisał ogłoszenie z książki, chcąc rozerwać turystów.

*

Czy może istnieć fotografia ludowa? — pyta rzeźbiarz i malarz, wielokrotny uczestnik konkursów sztuki ludowej, który zajął się ostatnio fotografią.

zasłyszał i zanotował Antoni Kroh

K R O N I K A

VII — IX 1972

Imprezy folklorystyczne i regionalne

Lipiec

30. VI.—2. VII. w Kazimierzu nad Wisłą odbywał się V Ogólnopolski Festiwal Kapel i Śpiewaków Ludowych, na którym występowały zespoły reprezentujące wszystkie regiony Polski i gościnnie — dwa zespoły regionalne z Austrii i Węgier oraz kabaret „Rzep”. W sumie uczestniczyło 27 kapel, 52 śpiewaków i 8 instrumentalistów.

Jury pod przewodnictwem prof. dr Józefa Burszty przyznało nagrody: nagr. I (5.000 zł.) w kategorii kapel regionalnych przyznano „Stefanom” z Leśnicy, pow. N. Targ; nagr. II (4.000 zł.) — kapeli z Siedleczki, woj. rzeszowskie; nagr. III (3.000 zł.) — kapeli z Wysokiej, woj. kieleckie. W grupie zespołów „stylizowanych” laureatami zostały: kapela ludowa z Łowicza, kapela im. Sabaly z Zakopanego i kaszubskie „Bazuny” z Leźna, woj. gdańskie. Za najlepszych śpiewaków uznano: Władysława Szczepaniaka z Leśnicy, Annę Malec i Antoniego Słotyśa z Biłgorajskiego. W kategorii instrumentalistów I i II miejsce zdobyli Florian Walkosz i Bolesław Trzmiel z zespołu im. Sabaly oraz Józef Szpargała z Tomaszowa Lub. Nagrodę dziennikarzy otrzymała trzyosobowa kapela Kotazińskich ze Zdunkowa, pow. Przysucha.

Specyfiką Festiwalu w Kazimierzu jest, że obok muzyków i śpiewa-

ków wiejskich gromadzi także zespoły miejskie uliczne i podwórkowe, a także i to, że programowo jest to impreza o charakterze festynu ludowego. Znalazło to wyraz w programie, w którym oprócz koncertów, wieczorów gawęd i poezji, występów wiejskiego kabaretu „Rzep”, przewidziano targi sztuki ludowej, na których twórcy ludowi sami sprzedawali swoje wyroby, m.in.: Felicia Curyło i Maria Wójtyła z Zalipia, Stanisław Korpa z Rudy, Jan Sławiński z Pawłowa, Mateusz Startek z Łązka Ordynackiego i in.

*

6—9. VII. odbył się w Bukowinie Tatrzańskiej VI konkurs gawędziarzy i instrumentalistów ziem górskich „Sabalowe Bajania”. Organizatorami byli: Referat Kultury PPRN i PDK w Nowym Targu. W konkursie uczestniczyło 43 gawędziarzy i 28 instrumentalistów z 3 województw: krakowskiego, katowickiego i rzeszowskiego.

Jury pod przewodnictwem prof. dr Romana Reinfussa przyznało nagrody następujące: w kategorii gawędziarzy ludowych główną nagrodę, „Bacowską Spinkę” otrzymał Stanisław Klimek z Zabrzeży, pow. N. Sącz; nagr. I — Józefa Wójcik z Żywca i Alojzy Śmiech z Piekielnika, pow. N. Targ; nagr. II — Stanisław Kurzeja z Kamienicy, pow. limanow-

ski i Franciszek Hodorowicz z Bukowiny Tatr; nagr. III — Władysław Gądek z Białego Dunajca, Franciszek Jurkowski ze Szczawy, pow. limanowski i Katarzyna Kracik ze Spytkowic, pow. Sucha Beskidzka. Ponadto przyznano 8 nagród IV. W kategorii ogólnej nagr. I i „Bacowską Spinkę” otrzymał Józef Pitoń z Zakopanego, a pozostałe nagrody — Rudolf Macura z Ustronia, woj. katowickie i Piotr Krzykański z N. Sącza. W kategorii młodzieżowej nagrodę „Gazety Krakowskiej” otrzymała najmłodsza uczestniczka „Sabalowych Bajani” 11-letnia Halinka Maciata z Białego Dunajca.

W konkursie instrumentalistów „Bacowską Spinkę” otrzymał Stanisław Trebunia z Poronina, nagr. I — Jan Stoch z Zębu, pow. nowotarski; nagr. II — Adam Doleżuchowicz z Zakopanego, Jan Szewczyk z Limanowej, Stanisław Strama z Zubsuchego, pow. nowotarski, Zuzanna Kawułek z Istebnej; nagr. III — Wojciech Majerz z Jeleśni, pow. żywiecki, Wiktoria Stopka i Karol Byrtek z Żywca. Ponadto przyznano 4 nagrody IV.

W kategorii ogólnej nagr. I nie przyznano, a nagr. II otrzymali: Józef Broda z Koniakowa i Andrzej Majerczyk z Białego Dunajca. W kategorii młodzieżowej nagrodę „Dziennika Polskiego” otrzymał 15-letni prymista zespołu „Małe Harnasie” — Sta-

nisław Skupień z Poronina-Suchego. Ponadto jury przyznało 3 nagrody specjalne, które otrzymali: Jan Kawulok z Istebnej, Jan Jarząbek ze Skrzypnego i Władysław Tatar z Zakopanego — za kultywowanie dawnej muzyki.

*

6.VII. odbyła się inauguracja IX Tygodnia Kultury Beskidzkiej pn. „Beskidy 72”, zorganizowanego w Wiśle i Szczyrku pod patronatem redakcji „Dziennika Zachodniego”. W uroczystościach otwarcia w Wiśle uczestniczył członek Rady Państwa, przewodniczący WRN w Katowicach — Jerzy Ziętek.

W ramach imprezy odbył się przegląd folkloru góralskiego z udziałem 30 zespołów z Polski, CSRS i Jugosławii.

Z Polski wystąpiły m.in. „Podegrodzie”, „Juhas”, „Pszczyna”, zespoły z Mesznej, Jaworza, Bystrej i in. Oprócz pieśni i tańca prezentowano sceny obyczajowe.

Odbył się też przegląd kapel ludowych z Limanowej, Koniakowa, Jabłonkowa, Golezowa, Rożnowa, Czeskiego Cieszyna. Występował zespół studencki z Ljubljany.

W Szczyrku czynne były wystawy: 1 — twórczości ludowej (na której zaprezentowano ponad 120 prac 20 artystów ludowych z Beskidu Śląskiego i Żywieckiego), 2 — rzemiosła artystycznego i Cepelii. W Wiśle — wystawa w plenerze rzeźb Artura Cienciąły i malarstwa Czesława Kuryato. W Jaworzynie — wystawa świątków ludowych w izbie regionalnej Jana Bojki, a w Koniakowie — nowa ekspozycja koronek w chacie regionalnej Zuzanny Gwarek.

Jury oceniające prace zaprezentowane na wystawach przyznało nagrody ufundowane przez Wydz. Kult. PWRN w Katowicach.

W grupie autentycznych twórców ludowych nagrody po 500 zł. otrzymali: Irena Pietrzyk z Rudzicy, pow. Bielsko-Biała, Maria Madejczyk, i Katarzyna Motyka z Ciśca, pow. Żywiec, Jan Gustaf ze Starego Bielska, Michał Walczak ze Szczyrku oraz Antoni Kruczała z Bulowic, pow. Oświęcim.

W grupie artystów-rzemieślników, nawiązujących do sztuki ludowej nagrody zdobyli: Józef Migdał ze Szczyrku, Stefan Mieczówka z Ustroń, Lech Leski z Bystrej, pow. Bielsko-Biała i Karol Kwaśny z Bielska-Białej.

13-go odbyły się barwne dożynki góralskie w Wiśle. Gastronomía oferowała dania regionalne, jak: „poleśniki”, „pieczeń zbójnicką”, sery i kołaczki.

Impreza cieszyła się dużym powodzeniem i ogromną frekwencją.

*

8—24.VII. w Świnoujściu odbyła się impreza pn. „Fama — 72”. W bogatym programie, obok koncertów muzyki poważnej i kabaretów występowały także zespoły folklorystyczne.

*

22, 23.VII. z okazji Święta Odrodzenia na rynku krakowskim

odbył się wielki kiermasz wyrobów regionu krakowskiego. Wśród różnych placówek brała w nim udział także Celpolia oferując wyroby ludowe, galanterijne i pamiątkarskie.

*

22.VII. w Rzeszowie odbył się koncert galowy, który zakończył trwający 10 dni II Światowy Festiwal Polonijnych Zespołów Artystycznych. W czasie Festiwalu poza występami ludowych zespołów pieśni i tańca czynna była wystawa pokonkursowa pn. „Sztuka Ludowa Województwa Rzeszowskiego”. Z 1752 prac nadesłanych na konkurs przez 203 autorów, a reprezentujących różne dziedziny twórczości ludowej — wyróżniono 41 prac, przyznając autorom nagrody ufundowane przez MKiS. Nagr. I otrzymali: Władysław Chajec z Kamienicy Górnej, pow. Jasło, Maria Kozłowa z Baranowa Sandomierskiego. Nagr. II Wydziału Kultury PWRN w Rzeszowie otrzymali: Marian Biernacki z Kłodawy, Adam Łaba z Woli Dębowieckiej, Albina Świzdor z Bud Łańcuckich, Władysław Bąk z Woli Cichej, Władysława Prucnal z Medyny Głogowskiej, Antoni Toborowicz z Woli Libertowskiej (pow. Olkusz). Nagr. III otrzymało 33 twórców.

*

31.VII.—6.VIII. trwał Tydzień Kultury Bydgoskiej, w czasie którego otwarto m.in. wystawę twórczości dziecięcej i wystawę prac bydgoskich artystów amatorów.

*

VII — do połowy sierpnia w sali kameralnej Filharmonii Warszawskiej odbywały się występy zespołów folklorystycznych w ramach Przeglądu 1972.

Sierpień

6.VIII. w Zamościu odbyła się impreza pn. „Barwy Sztuki Ludowej”, zorganizowana po raz czwarty przez Muzeum Ziemi Zamojskiej i Stowarzyszenie Twórców Ludowych w Lublinie. Na program złożyły się: IV wojewódzkie targi sztuki ludowej, wystawy: haftów i fotografii zabytków architektury ludowej regionu lubelskiego. Imprezę zainaugurował ludowy orszak weselny, występy zespołów ludowych, a na targach artyści ludowi oferowali swe wyroby i demonstrowali swoje umiejętności, wykonując na miejscu rzeźby w drewnie, lepiając garnki i wykonując pisanki.

*

5—13.VIII. odbywał się w Gdańsku Jarmark Dominikański, nawiązujący do tradycji miejscowej z XIII wieku, a zorganizowany z inicjatywy redakcji „Głosu Wybrzeża” pod patronatem PMRN w Gdańsku oraz Gdańskiego Towarzystwa Przyjaciół Sztuki.

Na jarmarku sprzedawano m.in. wyroby ludowe i wyroby przemysłu artystycznego, a gdańska gastronomía

lansowała kilkanaście starogdańskich i staropolskich potraw i napojów. Na estradzie odbywały się występy 10-ciu zespołów folklorystycznych i chórów, w tym 2 zagranicznych — ze Szwajcarii i ze Szwecji. Impreza cieszyła się dużym powodzeniem, gromadząc tłumy turystów krajowych i zagranicznych, a uczestniczącym placówkom przyniosła ogromne obroty. Zachęczone sukcesem władze miejskie postanowiły już od przyszłego roku połączyć do roczne obchody „Dni Gdańska” z Jarmarkiem Dominikańskim.

*

17.VIII. w Żywcu zorganizowano po raz III „Dni Polskie” Międzynarodowego Festiwalu Folkloru Ziemi Górskich, będące eliminacją do zakopiańskiej „Jesieni Tatrzańskiej”. W Dniach Polskich brało udział 26 zespołów regionalnych i 24 kapela ludowe, które zaprezentowały folklor góralski z Podhala, Tatr, Gorców, Beskidu Sądeckiego, Żywieckiego i Śląskiego oraz Bieszczadów. W czasie imprezy otwarta była wystawa prac twórców ludowych i 20-letniego dorobku Młodzieżowego Domu Kultury w Żywcu, a także wystawa pn. „Zdobnictwo bibułkowe Żywiecczyzny”, na której zaprezentowano plon konkursu, ogłoszonego przez Muzeum w Żywcu oraz Wydz. Oświaty i Kult. PPRN w Żywcu. Udział brało 28 twórczyń.

Imprezę zainaugurował pochod zespołów ludowych, który z muzyką i śpiewem przedelfilował ulicami miasta.

Wrzesień

2—4.IX. w Tarnowskich Górach odbyły się tradycyjne „Dni Gwarków”. W tym roku impreza ta poświęcona była w dużej mierze 500-iej rocznicy urodzin Kopernika, w związku z czym zorganizowano sesję popularno-naukową poświęconą wielkiemu astronomowi.

Pozostały program imprezy wypełniły występy estradowe zespołów amatorskich i ludowych, m.in. produkował się zespół estradowy ziemi bydgoskiej, „Halka” z Lublińca i 8 sióstr Knapik oraz orkiestry dęte, górników ze Śląska i Zagłębia. Na rynku wystawiono „Krakowiaków i Górali” Wojciecha Bogusławskiego w wykonaniu Sceny Polskiej Państwowego Teatru z Czeskiego Cieszyna. W niedzielne popołudnie odbył się konkurs zespołów artystycznych o nagrodę „Srebrnego Gwarka”.

*

3.IX. na centralnych dożynkach w Bydgoszczy wystąpiły kapela ludowe i soliści oraz ludowe zespoły pieśni i tańca.

Po uroczystości dożynkowej odbyło się wiele imprez, wśród nich — kiermasz wyrobów ludowych. Z okazji dożynek otwarta została wystawa „Ziemia bydgoska w malarstwie, grafice, rysunku i fotografice” oraz wystawa pokonkursowa prac bydgoskich artystów amatorów.

*

5.IX. w Krasnymstawie odbyło się II święto dożynek chmielarskich

pn. „Chmielaki”. Wśród wielu imprez zaprezentowano widowisko obrzędowe, nawiązujące do tradycji chmielarskich oraz zorganizowano kiermasz wyrobów ludowych.

*

3--10.IX. w Zakopanem odbywała się XI Tatrzańska Jesień. Głównym punktem programu był Międzynarodowy Festiwal Folkloru Ziemi Górskich, w którym uczestniczyło 17 zespołów z 12 krajów, w tym 6 polskich i 11 zagranicznych: z Bułgarii, CSRS, Francji, Jugosławii, NRD, Norwegii, Szwajcarii, Rumunii, Wielkiej Brytanii, Węgier i ZSRR.

Międzynarodowe jury pod przewodnictwem prof. dr Romana Reinfussa przy ocenie brało pod uwagę zarówno dobór repertuaru, jak prezentację strojów i rekwizytów, zestaw instrumentów i sposób przedstawienia starych zwyczajów i obrzędów.

Tradycyjne już „Złote Ciupagi” otrzymali: w kategorii zespołów autentycznych — Regionalny Zespół Pieśni i Tańca „Podgrodzie”, w kategorii zespołów artystycznie opracowanych — Amatorski Zespół Pieśni i Tańca Okręgu Gardabańskiego w Gruzji, w kategorii zespołów stylizowanych — Zespół Ludowy Spółdzielczego Doinu Kultury w Sofii. Ponadto przyznano liczne nagrody i wyróżnienia. Laureatem specjalnej nagrody ministra kultury i sztuki został wirtuoz gry na „zurli” jugosłowiańskiego zespołu Arif Fazli. Tradycyjną „Ciupagę Dziennikarzy” otrzymał zespół „Skalni”.

W II Międzynarodowym Konkursie Ludowych zespołów instrumentalnych Ziemi Górskich, jury pod przewodnictwem prof. dr Józefa Burszty przyznało główną nagrodę „Podhalańskie Złobcoki” kapeli zespołu „Kosta Abrasevic” z Jugosławii, a 5 równorzędnych wyróżnień — kapelom z Czechosłowacji, Francji, Norwegii, kapeli braci Maśniaków z Zakopanego oraz kapeli zespołu „Skalni”.

W czasie Festiwalu czynne były wystawy: połączona z kiermaszem wystawa sztuki ludowej, zorganizowana z inicjatywy Cepelii, wystawa pn. „Życie Górali Podtatrzańskich” zorganizowana przez Muzeum Tatrzańskie. Odbyło się również spotkanie z ludowymi pisarzami Podhala, tzw. „Posiady”, a kabaret „Zaskróńiec” zaprezentował spektakl p.t. „Wracamy do wiochy”.

*

10.IX. zakończyły się trwające od 24.VI. w Nowej Słupi „Dymarki 72”. W tym czasie, w każdą sobotę i niedzielę demonstrowano turystom proces wytopu żelaza w piecach dymarkowych metodą sprzed 2.000 lat. Na kiermaszu sprzedawano wyroby twórców ludowych, organizowano wystawy artystów ludowych, amatorów, prezentowano zespoły pieśni i tańca. W liczne atrakcje obfitował zwłaszcza „dzień dożynkowy” 3.IX., w dniu tym odbyły się występy wielokrotnie nagradzanego Zespołu Pieśni i Tańca z Sofii, zespołu regionalnego z Kadzidla, pow. Ostrołęka. Przy stoisku z wyrobami kurpiowskimi obecni byli znani wycinankarze — Czesława Konopkówna i Piotr Puław-

ski. Zaprezentowano też widowisko związane z tradycyjnymi obrzędami dożynkowymi.

W ostatnim dniu „Dymarek” odbył się pokaz wytopu żelaza w piecach ziemnych i kiermasz sztuki ludowej oraz wystąpiły zespoły regionalne z Sandomierza, Kunowa, Staszowa i in.

*

16--17.IX. w Warszawie odbył się wielki festyn z okazji Święta „Trybuny Ludu”, w którym wedle ogólnych obliczeń uczestniczyło ponad 600.000 osób. Wśród wielu atrakcyjnych imprez dużym powodzeniem cieszył się kiermasz wyrobów ludowych.

20--24.IX. w Zielonej Górze odbył się Międzynarodowy Festiwal Zespołów Pieśni i Tańca, organizowany tam co dwa lata.

W tym roku udział w imprezie zgłosiły zespoły z Włoch, Francji, Czechosłowacji, Węgier, Rumunii, NRD, Anglii, Jugosławii, ZSRR, Mongolii i Bułgarii. Polski folklor reprezentowały zespoły: „Olsztyn”, Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Cieszyńskiej oraz Lubuski Zespół Pieśni i Tańca.

Z okazji Festiwalu odbyły się m.in.: pokonkursowa wystawa twórczości ludowej i pamiątkarskiej Ziemi Lubuskiej, wystawa malarstwa lubuskiego środowiska plastycznego oraz ogólnopolskie seminarium folklorystyczne pn. „Granice stylizacji w amatorskich zespołach pieśni i tańca”.

*

16.-30.IX. odbyły się Dni Ziemi Limanowskiej, w czasie których zaprezentowano widowisko „Wesele Szczyrzykie”. W dwu miastach powiatu — Mszanie Dolnej i Limanowej odbyły się tradycyjne jarmarki, na których artyści ludowi sprzedawali swe wyroby.

*

30.IX. — odbyła się inauguracja „Pałuckiej Jesieni”, w czasie której czynne były wystawy obrazujące 10-letni dorobek Muzeum Regionalnego i ośrodka campingowego PTTK w Żninie. Zorganizowano spotkanie twórców ludowych i kiermasz ludowych wyrobów, zaprezentowano zespoły estradowe, m.in. słynny zespół „Pałuki”.

Wystawy i konkursy

Lipiec

6.VII. w Starej Kordegardzie w Łazienkach warszawskich otwarta została wystawa prezentująca dorobek konkursu na rzeźbę ludową, ogłoszonego w marcu br. z inicjatywy Cepelii i Stowarzyszenia Twórców Ludowych dla woj. warszawskiego i lubelskiego. W konkursie uczestniczyło 70 artystów, w tym 32 z woj. warszawskiego i 38 z lubelskiego, nadsyłając 356 prac. Na wystawę zakwalifikowano 132.

Jury przyznało 9 nagród i 10 wyróżnień z funduszy MKiS oraz CPLiA. Nagrody najwyższe (po 7.000 zł.) otrzymali: Bolesław Suska i Wacław

Suska z pow. łukowskiego oraz Stanisław Dużyński z Zawidza Kościelnego, pow. sierpecki; nagrody II (po 5.000 zł.) — Tadeusz Cakała i Ryszard Śek z pow. łukowskiego oraz Józef Kozieł z pow. węgrowskiego, nagr. III — Bolesław Adamiak z pow. krasnostawskiego, Henryk Wierzechowski z Zawidza Kościelnego, pow. sierpecki i Ludwik Szczepanik z pow. garwolińskiego.

*

16.VII. w Muzeum Sieradzkim otwarta została wystawa rzeźby i malarstwa ludowego oraz zdobnictwa wnętrza domu sieradzkiego, na której zaprezentowano dorobek konkursu zorganizowanego przez Muzeum, Wydz. Kult. PWRN oraz Wydz. Kult. w Sieradzu i w Łasku. W konkursie uczestniczyło 33 artystów ludowych z 24 miejscowości, w tym 17 — z sieradzkiego, 7 — z łaskiego. Ogółem zgłoszono 379 prac. Nagr. I (z funduszu MKiS) otrzymali: Szczepan Mucha z Szale, Stanisław Korpa z Rudy, Jerzy Kaczmarek z Wróblewa; nagr. II (z funduszu MKiS) — Czesław Czekalik ze Stoczki, Stanisław Krzyżański z Zawady, Marianna Bałcerzak z Woli Bałuckiej. Oprócz tego przyznano dwie nagr. III i wyróżnienia.

17.VII. w Muzeum w Łowiczu otwarta została wystawa sztuki ludowej, na której zaprezentowano dorobek konkursu zorganizowanego przez Wydz. Kultury PPRN, Muzeum i Spółdzielnię „Sztuka Ludowa” w Łowiczu. W konkursie brało udział 93 artystów ludowych, w tym 18 chałupników pracujących w „Sztuce Ludowej”. Na pokonkursowej wystawie reprezentowane były różne działy sztuki ludowej: rzeźba w drewnie, wyroby z żelaza, ceramika, tkanina, koronki, pajki, wycinanki, kwiaty itd.

*

20.VII. w salach PDK w Pułtusku otwarta została wystawa „Sztuka Kurpiów Białych”, zorganizowana przez PDK, miejscowy oddział Cepelii i Towarzystwo Kulturalne Ziemi Pułtuskiej w ramach Roku Kultury Ludowej na Mazowszu. Na otwarcie przybyli przedstawiciele władz wojewódzkich i powiatowych.

Na wystawie zgromadzono 500 prac z regionu kurpiowskiego Puszczy Białej, reprezentujących 6 działów sztuki ludowej: ceramikę, tkactwo, strój, wycinankę, haft, wyroby z drewna. Ekspozycje uzyskano częściowo od twórców ludowych, a w dużej mierze z Cepelii i z Muzeum Regionalnego w Pułtusku. Wystawę zwiedziło wielu turystów krajowych i zagranicznych.

Równocześnie zorganizowano w Pułtusku drugą wystawę — 45 fotogramów Ryszarda Staronia, obrazujących unikalne zabytkowe budowle drewniane na Kurpiach Białych w pow. pułtuskim i wyszkowskim.

*

VII — w ramach konkursu ogłoszonego w 8 powiatach Kielecczyzny otwarta w Opocznie wystawę prezentującą plon konkursu przeprowadzonego na tym terenie przez

Wydz. Kultury PWRN, Cepelię i miejscową spółdzielnię „Opocznianka”.

W konkursie brało udział ponad 170 artystów ludowych z 50 wsi, zgłaszając ponad 1600 prac z zakresu rzeźby, tkactwa, koronkarstwa, stroju, haftu i in. Jury, w którym uczestniczyli przedstawiciele MKiS, przyznało 78 nagród. Nagrody I otrzymali m.in.: Katarzyna Wróbel z Woli Załącznej za wycinanki, Franciszek Morawski ze Swierczyna za rzeźby, Wanda Niemirska z Odrzywołu za kwiaty, Anna Wojtaszek z Międzyborza za zapaski i Weronika Lesiak z Międzyborza za pająki.

*

VII - w Muzeum Regionalnym w Złotowie czynna była wystawa haftów wykonanych przez kobiety wiejskie z tego terenu. Wystawa była rezultatem konkursu ogłoszonego przez Muzeum i Wydział Kultury PWRN. Najlepsze prace zostały nagrodzone.

*

VII - w siedzibie PMRN w Ilży otwarto wystawę sztuki ludowej pow. ilżeckiego, na której zaprezentowano: malarstwo, rzeźbę, ceramikę, instrumenty muzyczne, tkaniny i wyroby ze słomy. Komisja oceniająca przyznała nagrody. Prace nagrodzone zakwalifikowano na wystawę w Szydłowie.

*

VII - w siedzibie PMRN w Kościerzynie czynna była wystawa sztuki ludowej, na której pokazano: obrazy na szkło (m.in. Czesława Hince), rzeźbę (m.in. Adama Zwolakiewicza ze Skrzydlówka, Stanisława Rekowskiego z Więków i Apolinarego Pastwy z Wąglikowic), a także tradycyjne malowane meble kaszubskie, hafty wdzydzkie, plecionki z korzeni i in.

*

VII - w Łasku z okazji 550-lecia istnienia miasta zorganizowano liczne imprezy, m.in. wystawę hobbystów z Łaska i powiatu, na której znalazły się interesujące dzieła sztuki ludowej.

*

VII - Rozstrzygnięty został konkurs na sztukę ludową i pamiątkę z Zielonej Góry i z Ziemi Lubuskiej. Na konkurs nadeszło 206 prac 38 autorów, z czego za wyjątkiem jednego — jak podaje katalog — sąnych amatorów. Komisja pod kierownictwem art. plast. Witolda Nowickiego przyznała nagrody i wyróżnienia. Nagrody I otrzymali: Franciszek Puszko z Głisna, pow. sulęciński i Witold Jagiełło z Kostrzyna; nagr. II — Stanisław Mirek z Lubuska, Henryk Cichowski z Zielonej Góry, Tadeusz Borkowski z Wichlic, pow. szprotawski, Mieczysław Greczyło z Baczyny, pow. gorzowski.

Nagrodzone prace zakwalifikowano na wystawę w czasie „Dni Zielonej Góry”.

Sierpień

1.VIII. w PDK w Sepólnie otwarta została wystawa prac ludo-

wego rzeźbiarza Władysława Licy z Wdzydz Tucholskich.

*

VIII - w Muzeum w Grudziądzu czynna była wystawa rzeźb twórców ludowych z Prabut, sprowadzona tu z Muzeum na Zamku w Kwidzynie. Zaprezentowano 42 prace 6-ciu autorów: Stanisława Zyrka, Witolda Marciniaka, Edmunda Klosa, Edwarda Wolejszy, Zbigniewa Chmielewskiego i Jerzego Wiśniewskiego.

*

29.VIII w Wieluniu rozstrzygnięty został konkurs na artystycznie wyroby kowalskie regionu wielunijskiego, zorganizowany przez Muzeum Ziemi Wielunijskiej i Wydż. Kult. PWRN w Łodzi. W konkursie uczestniczyło 8 kowali, którzy nadesłali łącznie 21 prac.

Wrzesień

11.IX. w Domu Chłopa w Warszawie otwarte zostały wystawy wycinanek i pająków Zofii Wiechno i Genowefy Czachor.

*

18.IX. w Muzeum w Nowym Sączu otwarto wystawę pn. „Współczesna rzeźba ludowa Karpat polskich”, będącą plonem konkursu ogłoszonego w marcu, a zorganizowanego przez Muzeum w Nowym Sączu, Wydż. Kult. PWRN przy współpracy merytorycznej Pracowni Badania Polskiej Sztuki Ludowej Instytutu Sztuki PAN w Krakowie.

Celem konkursu był przegląd współczesnej rzeźby ludowej a intencją — uaktywnienie środowiska artystów ludowych.

W konkursie wzięło udział 115 rzeźbiarzy z górskich powiatów województw: katowickiego, krakowskiego i rzeszowskiego, nadsyłając 625 prac — rzeźb w drewnie i kamieniu oraz płaskorzeźb. Jury pod przewodnictwem prof. dr Romana Reinfussa zakwalifikowało na wystawę 200 prac 40-tu autorów.

Z funduszy otrzymanych od MKiS i PWRN w Krakowie w sumie 50.000 zł. przyznano nagrody następujące.

W grupie twórców ludowych nagrody I (po 3.000 zł.) otrzymali: Stanisław Niewola z Muszyny, pow. N. Sącz, Wojciech Oleksy z Paszyna, pow. N. Sącz, Mieczysław Piwko z Paszyna, pow. N. Sącz; nagr. II (po 2.000 zł.) — Józef Sikorski z Muszyny, pow. N. Sącz, Władysław Chajec z Kamienicy Górnej, pow. Jasło, Józef Piechowicz z Koninek, pow. Limanowa, Karol Marian Leja z Łukowicy, pow. Limanowa, Józef Sacha z Dołów, pow. Brzesko, Bronisław Sendecki z Binarowej, pow. Gorlice, Jan Rapciak z Poręby Wielkiej, pow. Limanowa i Andrzej Głód z Paszyna, pow. N. Sącz; nagr. III (po 1.000 zł.) — Ignacy Majerek ze Skomielnej Czarnej, pow. Myślenice, Stanisław Faltyn ze Szczawy, pow. Limanowa, Jan Ficoń z Wieprza, pow. Żywiec i Jan Wojtarowicz ze wsi Niecew, pow.

Wojciech Oleksy z Paszyna

N. Sącz. Oprócz tego przyznano 6 wyróżnień z funduszu WK PWRN w Krakowie.

W grupie twórców wykraczających poza ludową sztukę tradycyjną nagr. I (po 3.000 zł.) otrzymali: Andrzej Konopański z Zakopanego, Andrzej Biernacik z Zakopanego i Franciszek Palka z N. Sącza. Nagrody II nie przyznano. Nagr. III (po 1.000 zł.) otrzymał Tomasz Ligas z Krościenka nad Dunajcem, pow. N. Targ.

Komisarzem konkursu był mgr Antoni Kroh, a ekspozycję opracowali art. plast. J. Pogwizd i A. Załuski.

Andrzej Głód z Paszyna

Z okazji wystawy wydano katalog zawierający: słowo wstępne Antoniego Kroha, regulamin konkursu, wykaz prac konkursowych, protokół z posiedzenia jury oraz ilustracje.

*

18.IX. na Zamku w Szydłowcu otwarta została wystawa sztuki ludowej prezentująca dorobek konkursu ogłoszonego pod hasłem „Kultura ludowa dobrem narodu” w lutym dla 8 powiatów Kielecczyny, a zorganizowanego przez Wydz. Kultury PWRN, Cepelię, spółdzielnię „Opocznianka” i „Chałupnik” oraz Stowarzyszenie Twórców Ludowych. W konkursie udział wzięło 426 twórców ze 150 miejscowości, nadsyłając łącznie 4.700 prac. Najbogaciej zaprezentowało się Opoczno, z którego 186 artystów nadesłało 2.000 prac.

Przyznano nagrody w wys. 230.000 zł. łącznie.

Nagr. I otrzymali: Józef Głuszek z Chałupek — za wyroby ceramiczne i garncarskie oraz młody rzeźbiarz Aleksander Kucharski z Nowej Słupi. Nagr. II uzyskali: Stefan Sowiński — za ceramikę figuralną, Stanisław Bąk — za malarstwo, Antoni Moćko i Czesław Zemsta — za kowalstwo artystyczne, Anna Kobylecka i Stanisław Waldon — za kwiaty i wycinanki, Zofia Kaleta — za pajaki i wieńce dożynkowe.

Nagr. III otrzymali: Stanisław Fornalski i Józef Piłat (syn zmarłego rzeźbiarza) za rzeźby w drewnie, Bronisław Synowiec za kowalstwo artystyczne, Jan Armański za garncarstwo oraz Henryk Dyk, Stanisław Marsz i Stanisław Ciszek — za rzeźby.

Rewelacją wystawy było odkrycie ciekawego malarstwa Katarzyny Wiśnios.

K. Wiśnios, *Chrystus u słupa*, Akwarela

Podczas uroczystości otwarcia wystawy Minister Kultury i Sztuki Tadeusz Kaczmarek wręczył odznakę Zasłużonego Działacza Kultury założycielce i długoletniej prezesce spółdzielni „Opocznianka” — Janinie Smykowskiej.

Wystawę w Szydłowcu poprzedziły wystawy powiatowe. Władze miejskie i działacze wystąpili z propozycją utworzenia w Szydłowcu stałej wystawy sztuki ludowej.

*

18.IX. w poznańskim Arsenale otwarto wystawę pn. „Malarstwo, grafika, sztuka ludowa, rzemiosło artystyczne w reprodukcjach wydawnictwa „Ruch”.

24.IX. otwarta została w Muzeum Regionalnym w Łukowie wystawa „Sztuka ludowa północnej Lubelszczyzny” (powiaty: bialski, lukowski, radzyński), na której zaprezentowano dorobek konkursu ogłoszonego przed kilkoma miesiącami pod hasłem „Kultura ludowa dobrem narodu”, przez Wydz. Kultury PWRN, Muzeum Okręgowe i Stowarzyszenie Twórców Ludowych w Lublinie. Referat Kultury PPRN i Muzeum w Białej Podl., Wydz. Kultury PPRN i Muzeum Regionalne w Łukowie oraz Referat Kultury PPRN w Radzyniu, które ufundowały nagrody w sumie łącznie ponad 28.000 zł. W konkursie uczestniczyło 66 twórców ludowych, którzy nadesłali 423 prace.

Nagrody otrzymali: nagr. I (po 1.500 zł.) — Tekla Radzikowska z Zembrów i Tadeusz Cąkała z Sobisk, pow. lukowski.

Nagr. II (po 1.000 zł.) otrzymali — Irena Harasimiuk z kol. Derewicznej, pow. radzyński, Seweryna Świder z Wojcieszkowa, pow. lukowski, Kazimierz Rogowski z Białej Podl., Bazyli Albiczuk z Dąbrowicy Dużej, pow. bialski, Kazimierz Kubik z Kwasówki, pow. radzyński, Zdzisław Koźluk z Kakolewnicy, pow. radzyński, Franciszek Pajdosz z Derewicznej, pow. radzyński, Piotr Furman z kol. Zaczopki, pow. bialski, Marian Adamski z Sobisk, pow. lukowski i Franciszek Sadownik z Łomaz, pow. bialski.

Ponadto przyznano 10 nagród III (po 750 zł.), 2 nagrody specjalne za całokształt twórczości (po 500 zł.) i 34 wyróżnienia (po 200 zł.).

*

24.IX. w Muzeum Regionalnym w Kolbuszowej otwarta została wystawa pn. „Sztuka ludowa Lasowiaków”.

*

IX we Włocławku, w witrynie Spółdzielczego Domu Handlowego zorganizowano z inicjatywy Ligi Kobiet wystawę haftu kujawskiego.

*

28.IX. rozstrzygnięto konkurs na wycinankę i malowaną na szkle o charakterze ludowym dla artystów amatorów z woj. wrocławskiego. Jury pod przewodnictwem mgr Aleksandra Jackowskiego przyznało następujące nagrody.

Za malowaną na szkle nagr. I (2.000 zł.) otrzymał Jarosław Furgała, pow. Oława; nagr. II (1.500 zł.) — Zdzisław Tatura, pow. Złotoryja.

Za wycinankę nagrody I nie przyznano, stwierdzając brak w tym zakresie prac oryginalnych o charakterze ludowym. Trzy równorzędne nagrody II (po 1.200 zł.) otrzymali: Mieczysław Miszewski, pow. Trzebnica, Irena Misiobędzka, pow. Milicz, Barbara Kurjata, pow. Złotoryja.

Dwa wyróżnienia w postaci albumów przyznano Halinie Sokół, pow. Kamienna Góra i Franciszkowi Martyniak, pow. Wrocław.

Jury postanowiło nie przyznawać w ogóle nagrody specjalnej ufundowanej przez Cepelię za prace o wybitnie ludowym charakterze, ponieważ żadna

z nadesłanych prac nie kwalifikowała się do tej nagrody. W ogólnej ocenie nadesłanych prac jury stwierdziło, że sądząc z nadesłanego materiału sztuka wycinanek i malowań na szkle nie jest w tym środowisku uprawiana i brak prac nawiązujących do tradycji ludowych. Z tychże względów ustalono dla pokonkursowej wystawy tytuł: „Wycinanka i malowania na szkle, wystawa pokonkursowa prac artystów amatorów woj. wrocławskiego”, eliminując określenie „ludowa”.

*

IX — w Bierkowieckim Muzeum Wsi Opolskiej czynna była pokonkursowa wystawa wojewódzka sztuki ludowej Opolszczyzny.

*

IX — w Łódzkim Domu Chłopa czynna była wystawa pokonkursowa sztuki ludowej powiatu łaskiego.

Polska sztuka ludowa zagranicą

22.VII. w Usti nad Labą (ČSRS) otwarta została wystawa pn. „Sztuka ludowa Mazowsza”, zorganizowana przez Muzeum Mazowieckie i prezentująca głównie jego zbiory. Scenariusz wystawy opracował mgr Aleksander Błachowski, projekt ekspozycji — mgr Tadeusz Żaremba. Uroczystego otwarcia dokonał ambasador PRL w CSRS — Lucjan Motyka.

*

VII — Jedną z czterech głównych imprez plastycznych 14-ego „Festiwalu dwóch światów” w Spoleto była wystawa „Naifs della Polonia”, zorganizowana przez BHZ Desa oraz pp. Vittore i Marco querel w Palazzo Collicola. Komisarzem wystawy i autorem wstępu do katalogu był Aleksander Jackowski. Pokazano bogaty wybór współczesnej rzeźby ludowej i malarstwa naiwnego.

*

23—30.VII. w Zagrzebiu (Jugosławia) odbywał się VII Międzynarodowy Przegląd Folkloru, w którym wśród 60 występujących zespołów uczestniczył zespół polski „Pahulki” z Krynki, którym opiekuje się Klara Prillowa. Występy naszego zespołu były prezentowane także w jugosłowiańskiej telewizji.

*

VII — w Mińsku (ZSRR) w ramach „Dni Przyjaźni Radziecko-Polskiej i Kultury Polskiej” otwarto m.in. wystawę polskiej sztuki ludowej.

*

VIII — na I Międzynarodowym Festiwalu Folkloru w Tokio, wystąpił polski Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Lubelskiej (jako jeden z 5 europejskich zespołów), który zaprezentował tańce lubelskie, krakowskie, rzeszowskie i góralskie, a także poloneza i mazura.

VIII — w „Zimmer Galerie” w Düsseldorfie czynna była wystawa prac Nikifora. Duża frekwencja i duża ilość sprzedanych prac, których ceny wahają się od 600 do 2,5 tysięcy marek — świadczą o pozycji, jaką artysta zdobył na rynku światowym.

*

VIII — w Salonie Rzemiosła Artystycznego w Paryżu, wśród kilkuset wystawców szczególnym powodzeniem cieszyło się stoisko polskie paryskiego oddziału Cepelii, która w ciągu 5 dni otrzymała ponad 200 zamówień na dostawy wyrobów za sumę 15.000 franków.

*

12.IX. w Monachium w czasie Olimpiady odbył się Dzień Polski, w ramach którego otwarto m.in. wystawę polskiej sztuki ludowej.

*

Jak podaje prasa, na Węgrzech największy popyt z oferowanych przez Polskę produktów kulturalnych istnieje

je na wyroby sztuki ludowej, które wynoszą 90% całego obrotu.

St. Dużyński, Św. Franciszek pod Krzyżem

Inne

Wśród nagród przyznawanych z okazji Święta Odrodzenia za najwybitniejsze osiągnięcia w zakresie upowszechniania kultury znalazł się w tym roku znany rzeźbiarz ludowy z Zawidza Kościelnego — Stanisław Dużyński.

*

VII — nagrody przyznawane corocznie przez WRN w Łodzi za wybitne osiągnięcia w dziedzinie kultury, techniki i racjonalizacji, otrzymali m.in. twórcy ludowi: Janina Przyborek i Mieczysław Żeliński z pow. Rawa Mazowiecka.

*

Józefa Wiprzycka, artystka ludowa spod Czeladzi przeznaczyła dochód uzyskany ze sprzedaży swoich pocztówek wys. 1.000 zł. na odbudowę Zamku.

Kronikę opracowała
Jadwiga Jarnuszkiewicz

DO REDAKCJI:

Państwowe Wydawnictwo „Wiedza Powszechna” przeprasza p. Jana Świdorskiego za nie umieszczenie jego nazwiska jako autora zdjęć nr nr: 24, 27, 32, 38, 60, 62, 64, 66

72, 78, 85, 92, 95, 96, 98, 99, 100, 101, 103, 104, 105, 112, 113, 114, 115, 117, 118, 119 — reprodukowanych w książce Stefani Krzysztofowicz „O sztuce ludowej w Polsce”.

Sekretarz Wydawnictwa
Bożena Witkowska